

CUMHURİYETİN İLK YILLARINDA GENÇLİĞİN SAVAŞA HAZIRLANMASI İLE İLGİLİ İKİ BELGE İKİ GÖRÜŞ

*Doç. Dr. Mustafa BALCIOĞLU**

“Ordular mevcut kaldıkça bunların en esaslı unsuru olan gençliğin ihmal edilmesi caiz olamaz.” Genelkurmay Başkanlığı tarafından yayınlanan Askeri Mecmua’da daha çok ordu dışındakilerin talim ve terbiyesi ile ilgili yazılar kaleme alan Kurmay Binbaşı Cahit Çaka, II. Meşrutiyetten itibaren gençliğin yurt savunmasına hazırlanması ile ilgili olarak ülkemizde etkinliğini sürdüren anlayışı yıllar sonra yukarıdaki cümle ile özetlemektedir¹.

Avrupa’da, hem barış, hem de savaş dönemlerinde ordu dışındaki gençliğin askerliğe hazırlanması ile ilgili çalışmaların kökleri 19. Yüzyılın sonlarına kadar uzanmaktadır. Bu tür girişimler Birinci Dünya Savaşı öncesinde İngiltere’de İzcilik gibi zevkli ve heyecanlı orijinal bir kuruluş etrafında gerçekleştirilmiştir. 19. Yüzyılın ikinci yarısının sonlarından itibaren “Hayat Sahası” arayan ve Dünya egemenliği peşinde koşan Almanya’da ise bu çabalar daha açık biçimde yapılmıştır. Almanlar bütün bir ulusu “millet-i müselleha” haline sokmaya çalışmışlardır.

Ülkemizde de benzeri etkinliklerin temelleri Balkan Savaşı öncesinde Ragıp Nurettin tarafından atılmıştır². Ragıp Nurettin “Say ve Terakki” dergisine yazdığı makalelerle İzciliğin yararlarını belirttiği gibi Galatasaray, İstanbul ve Darüşşafaka Liselerinde İzciliğin temellerini de atmıştır. Keşşafîliğin (İzciliğin) ülke genelinde örgütlenmesi Haziran 1913’te kurulan Türk Gücü Cemiyeti ile gerçekleşmiştir. Harbiye Nezareti ve İttihatçılardan yakın destek gören cemiyet, yerini 1914 yılında kurulan Osmanlı Güç Derneklerine bırakmıştır. Resmi okullarda zorunlu, azınlık okullarında ihtiyari olan bu teşkilat, Birinci Dünya Savaşının başlarında, beklenen amacı gerçekleştiremeden yarıda kalmıştır. Bu defa savaş içerisinde 1916

* Kırıkkale Üniversitesi Öğretim Üyesi

1. Cahit Çaka; “Gençliğin Yurt Savunmasına Hazırlanması”, Askeri Mecmua, 1 Haziran 1947, Sayı, 142, s. 141-152.
2. a.g.m., s. 144.

yılında Osmanlı Genç Dernekleri kurulmuş ve başına von Hoff getirilmiştir. Bütün dernekler Harbiye Nezaretine bağlandı. Belirli bir yaşa giren her fert derneklere dahil olacak ve program gereğince talimlere bilfiil iştirake mecbur tutuldu. Okullar dışında kalan çocuklar ve gençlerin de jandarma kumandanlıkları öncülüğünde örgütlenmesi, talim ve terbiyeleri ise kolordu kumandanlıkları veya Ahz-ı Asker Reislerine tevdi edilmişti. Savaş içerisinde bu teşkilatın faaliyetleri halk tarafından tasvip edilmedi. Cephelerdeki kayıpları doldurmak için böyle bir teşebbüsün yapılması halkı endişeye düşürdü³. Buna rağmen Genç Dernekleri kısa sürede beklenenin üzerinde ülke genelinde teşkilatlanmayı başardı. Fakat Harbin bilinen neticesinden sonra kuruluş kanunu ve talimatnamesi ilga edilmekle birlikte dernekler etkinliğini yitirmiştir. İstiklal Harbi sırasında Anadolu'da bir takım Gençlik kuruluşlarının varlığı gözlenmekteyse de işlevleri bakımından Genç Dernekleri Teşkilatına benzememişlerdir.

Cumhuriyetin kuruluşunu izleyen günlerde, 31 Ekim 1923'te seferberliğin kaldırılması, 14 Ocak 1924'te askerlik süresinin on sekiz aya indirilmesi gibi ülke savunmasını ilgilendiren yeni durum üzerine Hükümet ile Genelkurmay arasında yapılan görüşmeler esnasında Genç Dernekleri yeniden gündeme alınmıştır. Nitekim, hemen bir komisyon kurulmuş ve çalışmalara başlamıştır. Askerlik çağına giren gençlerin, silah altına alınmadan önce askerlikte göreceği talim ve terbiyenin ilk şekillerini görmeleri, maddi ve manevi hayat mücadelesiyle vatan müdafaasına hazırlıklarını sağlamaya yönelik çalışmalar yapan bu komisyon faaliyetlerini tamamlayarak gerekçesiyle bir kanun tasarısı ve talimatname hazırladı.

Gerekçede; Geniş sınırlara, kuvvetli komşulara sahip ülke hudutlarının korunmasının büyük miktarlardaki kuvvetlerle mümkün olabileceği belirtiliyordu. Mevcut ekonomik koşulların buna imkan vermediğinin ifade edildiği gerekçede, sorunu çözümlen yol olarak bütün gelişmiş ülkelerde ve komşu Rusya, Balkan devletlerinde olduğu gibi Birinci Dünya Savaşı sırasında kurulan gençlik örgütüne benzer bir yapılanmaya gidilmesi önerildi. Hazırlanan yirmi dokuz maddelik talimatname müsveddesinde de kurulacak teşkilatın işleyişi, organları etraflıca ortaya konulmuştu. Buna göre; Asker kökenli bir müfettişin yönetiminde bulunacak Genç Dernekleri, on iki yaşından askerlik çağına giren öğrenci olan ve olmayan bütün gençleri kapsamaktaydı. Derneklere katılım biçimi, eğitimlerin şekli ve tarzı, başarılı yahut başarısız gençlere uygulanacak yaptırımlar, giyecekleri üniforma, bayramları, toplayacakları yardımlar, ayrıcalıkları, taşıyacakları işaretler de anılan talimatnamede detaylı olarak gösterilmişti⁴. Başbakanlığa gönderilen bu kanun tasarısı üzerinde uzun bir süre işlem yapılmadı. Bu defa 20 Eylül 1925'te Genelkurmay Başkanı Fevzi

3. Ahmet Sedat, "Gençliğe Askerliğe İhzan", Mecmua-i Askeri, 31 Ağustos 1339, Sayı 50, s. 59-81.
4. Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi; 030.18.01/24.26.10.(1)18.148.18.19.1932.

Paşa Başbakanlığına hitaben Genç Derneklerin ne denli büyük bir ihtiyaç olduğunu vurgulayan ve iki ekten oluşan aşağıdaki yazıyı kaleme aldı⁵.

BAŞVEKALET-İ CELİLEYE

1. Harb tecaribinden, mümtenevi bilumum vesait-i fenniyeden istifade ederek pek çok terakkiyata mazhar olan ve pek mütenevvi ve vasi vazife ile mahmul bulunan orduyu yetiştirebilmek ve orduyu mükemmel bir hale ifrağ eylemek üzere takib ve tatbik edilmesi lazım gelen mühim esaslardan biri de memleket gençlerinin daha evvelden askerliğe ihzarı olduğu malum-u devletleridir. Bu maksadlarla harb-i umumiden evvel Avrupa hükümetlerinde kurulan ibtidai ve fakat mühim esaslar harb-i umumi esnasında tekemmül etmeğe ve bu yoldaki mesai ve teşkilat daha ziyade tevessü eylemeğe ve Harb-i umumiden sonra pek mühim adımlar atılmağa, esaslı teşkilat kabul ve tatbik olunmağa başlamıştır. Ancak bu sayede Avrupa ordularında bihassâ Fransa'da hizmet-i askeriye müddeti edilenibilmiş ve orduda öğrenilecek mevadın bir kısmı sivil mektepler sıralarına veya mektep teneffüşhanelerinde sivil talebeye öğretilmek suretiyle bu tenkusatın telafisi teemmül ve temin edilmiştir. Gençlerin askerliğe ihzarı için İngiltere, Fransa, Lehistan'da kabul ve tatbik edilen esas ve ahvallere dair Avrupa tetebbu heyetinin tedkikatına atfen 1 numaralı lahikadaki malumat-ı muhtasara buna dair bir fikr-i mahsus verebileceği ve bu meseleyi daha ziyade tavzih edebileceği müttalaastıyla rabten takdim kılınmıştır.

2. İlim ve irfan ve fen ve sanat hususâtında bizden daha ziyade müterakki olan Avrupa hükümetlerinin gençlerinin askerliğe ihzarı için kabul ve tatbikine mecbur oldukları esasların memleketimiz için de pek ehemmiyetli ve hayati bir mesele olarak telakki ve tetkik edilmesi ve memlekemizde de bu gayeye vasil olabilecek esasların kurulmasına derhal başlanılması lazım geldiği kanaatindeyim. Piyadede hizmet-i askeriye için bir buçuk sene, hizmet-i maksurelilerin dokuz ay olması bu lüzumu bir kat daha teyid etmektedir. Memleketimizde gençlerin askerliğe ihzarı için evvela mekteplerden başlamak, Genç Dernekleri teşkilatı gibi esaslı teşkilat vücuda getirerek ve tedricen tatbik, tekemmül ve tevsi ettirilerek tekmil memleket halkına şamil bir gayeyi temin eylemek ve bir müselleha halini tam manasıyla iktisab etmek muvafık olacağı müttalaa edilmektedir. (Genç Dernekleri teşkilatı için 342 senesi bütçe ve teşkilatı meyanında Müdafâ-i Milliye vekaleti celilesine teklifatta bulunmuş ve esasen mevcut Genç Dernekleri kanunu esas olmak üzere yeniden tanzim kılınan kanunname müsveddesi ve bir talimatname 3/1/340 tarih ve 1911 numaralı tezkiye leffen makam-ı devletlerine arz ve takdim kılınmıştır).

Müdafâ-i Milliye emrine iade edilmiş askeri liselerin tedrisat programları maarif liselerinin hemen tamamen aynı olmak üzere ika edilmiş, yalnız merbut 2 numaralı lahikada muharrer malumat-ı umumiye-i askeriye ve son sınıflara terbiye-i bedeniye ilave edilmiştir. Bu tedrisat yalnız askeri liselerde değil maarif emrindeki bilumum mekteplerde de aynen tatbik edilirse gençlerin askerliğe ihzarı ilk adım atılmış olur. Maarif Liselerinin son dört sınıfında terbiye-i bedeniye dersleri (nazari, ameli) olmadığı gibi malumat-ı askeriye ait tedrisatta bittabi yoktur. Bu dersler Maarif Vekalet-i celilesi emrindeki bilumum liselerde de tedris ve talim edildiği takdirde maarifin yetiştireceği gençler nazari ve ameli matlub-u malumat-ı askeriye ile teçhiz edilmiş olacaktır. Hizmet-i maksure hakkını haiz olduklarını dokuz ay hizmet-i askeriye tabi olacak gençlerin henüz mektebdeler iken askeri talim ve terbiye görmeleri pek mühim ve katiyyen lazımdır. Askeri tedrisat ve talim ve terbiye için muktezi muallimler ordu zabitanından tayin ve tavzif ve icab eden esliha, malzeme, teçhizat ve saire temin edilebilir.

İşbu maruzat ve teklif esas itibariyle tasvib-i devletlerine iktiran edildiği takdirde Maarif ve Müdafâ-i Milliye Vekaleti celileleri ve Erkan-ı Harbiye-i Umumiye'den taayyün edecek zevattan mürekkebe bir komisyonun müstacelen teşkiline ve bu komisyonun tesbit

edeceği esasat ve ittihaz edeceği mukarrerat dairesinde derhal tatbikata geçilmesine müsaade buyurulması maruz ve müsterhamdır efendim.

Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Reisi

Müşir

Fevzi

LAHİKAI

1- İngiltere; Harb-i Umumiden evvel dahi milis teşkilatı mevcut idi. Gençlerin daha mektebde iken askerliğe hazırlanmalarına ehemmiyet-i mahsusa verilmektedir. Bilumum kolejlerde her gün öğleden sonraki zaman askeri tedrisata ve haftada bir gün (Cumartesi) askeri talimlere tahsis edilmiştir. Bu tedrisat ve talimatlar zabitan tarafından gösterilmekte senede on beş gün gerek mekteb talebesi ve gerek milis teşkilatına dahil efrad-ı ahali sivil veya askeri talimgahlarda cem edilerek talim ve tatbikat ve endahatlar yaptırılmaktadır. Bu talimgahlar 300-400 kişinin aynı zamanda endahatına müsaid tertibatı vardır. Bir kolej talebesinin sivil endahat talimgahında yaptıkları müsabaka endahatına Avrupa tettebbu heyetimiz bizzat şahit olmuş Velington Kolejinde her talebe hükümet tarafından bir tüfek ve bir kat elbise verilmiş olduğunu görmüştür. Diğer mekteplerinde esliha ve askeri melbusata malik olduğunu kabul edebiliriz.

2. Fransa; 1923'de kabul edilmiş Ahz-ı asker kanunuyla gençlerin askerliğe ihzarı için mühim esaslar kurulmuştur. 18 aydan ibaret hizmet-i askeriye daha mekteplerde iken askeri tedrisat görerek ihtiyat zabiti olacak gençler için 1 seneye, askeri tedrisat görmeyenler için tamam 18 aydır. Gençlerin askerliğe ihzarı kanununa tevfikana yüksek tedrisat müesseselerinde 2-3 senede tedris edilmek ve 240 saat nazariyat 12 yarım gün ameliyat olmak üzere askeri tedrisat vardır. Askeri tedrisat 21 sivil mektebde mecburi 200 kadar mektebde ihtiyaridir. Gençlerin askerliğe ihzarı tedris ve talimleri muntakalarında bulundukları kolordu kumandanlarının emrinde yaptırılmaktadır. Muallimler ordudan tayin edilir. Mekteplerde terbiye-i bedeniye dersleri Harbiye Nezaretinin kabul ettiği talimatname mucibince talebeye gösteriliyor. Bu mekteplerde askeri tedrisat 150 saat nazariyat 12 yarım gün ameliyattır. 2 veya 3 senelik askeri tedrisattan sonra gençlere imtihanla tedrisat-ı askeriye şahadetnamesi verilir.

Sınıf-ı muhtelifeye tefrik;

Tedrisat-ı askeriyenin birinci senesi nihayetinde kabiliyet, evsaf, şerait-i sihiye, fenni ve riyazi malumatlarına nazaran sihiye, baytariyye, eczacı mektepleri müstesna diğer mekteb talebeleri muhtelif sınıflara (tank, süvari, piyade, topçu, teyyare, levazım, sihiye) tefrik edilir. Mütebaki bir veya iki senede malumat-ı umumiye-i askeriye ile beraber sınıflarına ait mesleki tedrisatta görürler. Askeri talimler için ayrıca üniforma ve başlık kabul edilmiştir. Talebeler, müsaidse mekteplerinin değilse muntakalarındaki askeri garnizonların talimhane ve poligonlarda talim ve endahat yaparlar. Talim ve tedrisat-ı askeriye için lazım olan malzeme, eşya ve muhtelif cins esliha, cephanes, makine edevat-ı fenniye ya her mektebe veya birkaç mektebden mürekkep bir gruba ilhak edilen bir kuvve-i askeriye tarafından muhafaza edilir.

Tedrisat-ı askeriye şunlardır.

1. Malumat-ı umumiye-i askeriye (30 konferans)

1 Sivil mekteplerde askerliğe hazırlığın gayesi tedrisat-ı askeriye de takip edilecek program

1 Kuvay-ı maneviye

1 Ahz-ı asker kanunu, ihtiyat zabiti ve efrad mükellefiyetleri

1 Terbiye-i bedeniye, fransız usulü

1 Teşkilat-ı insaniyetin inkişafı üzerine terbiye-i bedeniye ruha tesiri

- 1 Hıfz-ı Sıhha
1 Harita kıratı 1/20000-1/200000 makyasında haritalar üzerinde
1 Topoğrafya, planş...seri harita ahzı alelerinin istimali
1 Gaz, istimali, gaza karşı tahaffuz
1 Ordu Teşkilatı (bilhassa bir fırkanın teferruatı ve hidematı)
1 Tecemmü, nakliyatı hakkında bir fikr-i umumi
2 Topçunun teşkilatı, malzemesi, cephane ikmalî talimat, muharebede istihdamı ve rolü
3 Piyadenin teşkilatı, talimatı, muharebe nizamları, taarruz ve tedafii muharebe
1 Süvari teşkilat, talimat, muharebede istihdamı ve rolü
1 İstihkam; Malzeme, malzeme ikmalî muharebede istihdamı, vazifesi
1 Tank, teşkilatı, malzemesi, talimatı, muharebede istihdamı ve rolü
1 Coğrafya (fransa hududlarının mütalaası, askerlikçe ehemmiyeti, müstahkamatin askerlikçe ehemmiyeti ve müddetleri)
2 Tabiye (kavaid-i esasiye, tarihi misaller)
3 Tarih (1914-1918 harbi)
1 Arazinin tahkimi ve tanzimi
1 Bahriye (Bahriye zabiti tarafından)
2- Mesleki Talim ve Terbiye
A-Nazari: Her sınıfın kendine müteallik bilumum talimname ve nizamnameleri
B- Ameli: Endahtlar, takım kadar (dahil) talim ve terbiye
3- Lehistan
Henüz ilk adım atılmıştır. 16-18 yaşındaki gençler gönüllü olarak senede iki defa (yaz, kış) altışar haftalık kursa davet edilmektedir. Heyet-i zabitan tarafından idare edilen bu kursda askeri talimler, endahtlar yaptırılmaktadır. Kursu gelen gençlerin işşeleri hükümet tarafından karşılanmaktadır.

LAHİKA 2

Malumat-ı askeriye dersleri (üç sınıfta haftada birer saat)

- 1- Endaht nazariyat ve ameliyatı (mekteplere ayrıca silah verilmek veyahut buldukları mahaldeki kıtatın silah ve poligonlarından istifade ettirmek suretiyle nazari ve ameli endaht talim ve terbiye)
2- Esliha dersi (asri eslihalarla suret-i istimalleri hakkında malumat-ı mücmele)
3- Ordu teşkilatı (umumi bir fikr-i mahsus verecek kadar bugünkü Türk cumhuriyeti ordusunun teşkilat-ı umumiyesi ve muhtelif cüz-i tamların şekil vazife ve mahiyetleri hakkında malumat)
4- Seferberlik (ehemmiyeti, nasıl yapılır, devlet teşkilatının ve her Türkün seferberlik vezaiifi hakkında mücmel malumat)
5- Tarih-i askerimiz (vekayii sabıka mücmelen son milli esfar biraz tafsilan)
6- Mükellefiyet-i askeriye (maksad-ı umumi, tertibat-ı umumiye, efradın vezaiifi mükellefiyet-i askeriye kanunuyla alakadar diğer kavanin hakkında malumat-ı mücmele)
7- Arazi mütalaası, harita kır'atı, basit kroki ahzı

TERBİYE-İ BEDENİYYE

Birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar maarif liselerinin takip ettiği terbiye-i bedeniye talimleri aynen kabul edilmiş 9, 10, 11. Sınıflara yeniden terbiye-i bedeniye ilave olun-

muştur. Son sınıflarda manga, takım ve bölük teşkilleri ve bunların hareketi basit olarak yapılacak muharebe hakkında bir iki fasıl iraesiyile bir fikr-i umumi verilecektir.

Yukarıdaki belgeden de anlaşılacağı üzere, Genelkurmay Başkanı sürüncemede bırakılan Genç Dernekleri ile ilgili çalışmaları hızlandırmak, derneklerin önemini anlatmak için Avrupa'daki uygulamalardan söz etmiş, örnekler vermiştir. Teklif yazısında öncelikle okullardan başlayarak, tedricen ülkenin bütününe yayılacak ve halkı "millet-i müsellaha" haline sokacak bir teşkilatın uygulayacağı programların esasları da belirtilmişti. Buna göre; Milli Eğitime bağlı okullarda, askeri okulların ders programları takip edilirse gençlerin askerliğe hazırlanmasına yönelik ilk adım atılmış olacaktı. Askeri dersler ve talim için gerekli öğretmenler subaylardan seçilecek, silah ve malzeme ve teçhizatta ordu tarafından sağlanacaktı.

Prusya militarizminin ülkemizdeki yansımalarından kaynaklanan bu teklifle anılan tarihten bir hayli önce, 31 Ağustos 1923 tarihli Askeri Mecmua'da yayınlanan Ahmet Sedat imzalı "Gençliğin Askerliğe İhzarı" başlıklı makalede savunulan görüşlerin benzerliği anlamlıdır. Bu yazıda da Genç Derneklerinin kurulmasının gereği belirtiliyor, derneklerin teşkilat ve muamelat bakımından "cihet-i askeriye"de olması öneriliyordu. Seferberliğin kaldırılmasından, askerliğin kısaltılmasından önce Genelkurmay Dördüncü Şube Müdürü Miralay Sedat tarafından kaleme alınan yazı Genç Dernekleri ile ilgili çalışmaların Cumhuriyet'in ilanından evvel tasarlandığını anlatmaktadır.

Genelkurmay Başkanlığının Genç Dernekleri'nin kuruluşu ile ilgili ısrarı üzerine hükümet; başvurunun okulları da ilgilendirmesi yüzünden konunun Maarif Vekaleti'ne gönderilmesine karar verdi. Vekalette, İkinci Meşrutiyet döneminde de gençlik teşkilatının kuruluşu ve yönetiminde yer alan Terbiye-i Bedeniye Müfettiş-i Umumisi Selim Sırrı (Tarcan)dan konuya ilişkin görüşlerini bildirmesini istedi. Selim Sırrı, 28 Ekim 1925 tarihinde aşağıdaki raporu hazırladı⁶.

Maarif Vekalet-i Celilesine;

Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Reisi Fevzi Paşa Hazretleri tarafından Başvekalet-i celileye takdim edilen 20.9.1341 tarihli rapor münderecatı mekteblere taalluk cihetiyle Maarif Vekaletine tevdi edilmiş, vekalet-i celileri de bu babda mütala-i çakeranemi suriştir. Raporu okudum ve mülahazat-ı acizanemi berveçhizir arz ediyorum. Raporun birinci maddesinde müstakbel harplerin terakkiyat-ı fenniye dolayısıyla pek mazul bir şekil alacağı ve içtimai hayatın zaruri ihtiyaçları yüzünden hizmet-i askeriye müddetinin tenkisi orduya dahil olmadan evvel gençlerin ihzarı lazım geldiği bildiriliyor. Hatta Fransa, İngiltere ve Lehistanda kabul ve tatbik edilen usuller hakkında geçen sene Avrupa'da bir te-tebbü seyahati yapan heyetin müşahedelerinden bahs ediliyor. Raporun ikinci maddesinde ise Genç Derneklerinin ihyası lazım geldiği ve liselerin son dört sınıfında terbiye-i bedeniye derslerinin nazari ve ameli gösterilmesi ve bundan maada hizmet-i maksureye tabi

6. BCA; Belge no. 7.

olacak gençlerin bu sınıflarda askeri talim ve terbiye görmesi katiyyen lazım olduğu bildiriliyor. Bundan maada 2 numaralı lahikanın ihtiva ettiği derslerinde liselerde tedrisi teklif ediliyor. Filhakika Avrupanın her tarafından gençleri orduya dahil olmadan evvel hizmet-i askeriyeye elverişli bir hale getirmek için büyük emekler sarfediliyor. Fransa'da azası 70000'i tecavüz eden terbiye-i bedeniye cemiyetleri ittifakı ve hizmet-i askeriyeye hazırlık (Union des Societes de Gymnastique et de Preparation aux Services Militaire) namı altında hususi bir teşkilat vardırki reis Adolphe Cheron'dır. Fransa'da 1903'de teessüs eden bu cemiyet şimdiye kadar on yedi konferans akdetmiş ve geçen sene Tourcong'da Temmuzun 5, 6, 7. günlerinde toplanan milli konferanslarına bendenizi de suret-i mahsusada davet etmişlerdir. Bu cemiyetin tetkik ve tettebbu şubesi General Felineau'nun heyet-i umumiyede kıraat ettiği uzun raporun bir kısmının buraya aynen naklediyorum. Bu suretle Fransız lise ve kolejlerinde askerliğe hazırlanmanın ne suretle temin edilmekte olduğuna dair bir fikr-i sarih edinmiş olalım:

"Qu'il nous soit permis l'exprimer une fois de plus au nous de tous mes camarades que jamais cette question s'avait eu l'importance qu'elle vient de prendre en fresence des difficultes et des preoccupation de l'heure presente, en meme temps que de la necesite sociale de reduire la duree du service militaire. Il ne point exagere d'affirmer qu'elle devaient de plus pour notre pays une question la vie ou de mort suivant qu'elle sois resolu ou non. Les dans cette convictions absolue qu'avec la derniere energie, l'union reclame eu premiere ligue la promulgation et la mise en exocation de la loi qui soit enfin rendre obligatoire pour tout la france, dans le campagnes comme dans le ville, l'education phisique, au moins en sa portre elementaire. L'union, avant tous pour suit le develeppement et l'amelioration phisique de la race, que c'est la sou ambition principale, que la preposition preliminaire envisagee a partir de 17 ans, n'est qu'une resoultante naturelle de l'entramement phisique des annees precedentes". Geçen sene heyet-i askeriyeye Naci Paşanın riyasetinde Parise geldikleri sırada bendeniz bu konfereye iştirak etmiş ve general Felinonun lisanından bu sözleri işitmiştim. Fransa'da mekteplerde terbiye-i bedeniye tedrisatı pek perişan bir haldedir ve henüz ilmi ve terbiyevi bir şekil iktisab edemediği gibi bu rehakar derse ayrılan zaman pek azdır. Terbiye-i bedeniye hocaları juvanil muallim mektebinde yalnız beş aylık bir tahsil görerek hayat-ı tedrisiyeye dahil oluyorlar. Bu kifayetsizlikten Fransa ordusu pek çok zararlar gördüğü için teşebbüsat-ı hususiye neticesi olarak askerlik hizmetine hazırlanma cemiyeti teşkil etmiş ve orada gençlerin bedenini takviye edecek, sürat ve çevikliklerini tezyid bütün manasıyla karakterini teşkil edecek jimnastikler yaptırıyorlar. Generalde okuduğu raporda mekteplerde terbiye-i bedeniyenin fazla iltifata mazhar olmasını temenni ediyor ve hazırlanma cemiyetlerinde yapılan muharasat-ı bedeniyye 17 yaşından yukarı bulunanlarda bu mesainin biraz daha inkişafından ibaret olduğunu zikrediyor. 1913 senesi Martınun 17-sinden 25ine kadar Pariste Tıp Fakültesinde içtima eden beynelmilel terbiye-i bedeniyye konferansına hükümetimiz tarafından memur edilmiş idim. Konferenin askerliğe hazırlanma şubesinde Fransa askerliğe hazırlanma cemiyet-i ittifakı reisi mösyö Adolphe Cheron raporunda şu kıymetli sözleri okumuştum: "La preparation au service militaire est l'affilication des methode destinees a placer les jeunes gens dans le meilleur etat moral, et phisique, au moment de leur incorporation. Elle est une des branches del'education generale necessaire a tous. La preparation doit etre l'autant plus inteure que la duree du service dans l'armee active est plus reduite. Des exercices phisique, les sports rencontrent une faveur croisante. La nombre de ceux qui les pratiquent, augmente de plus en plus. La preparation militaire devient une consequence militaire du exercices phisiques. Llinteret l'envoyer au regiment des recrues ayant acquis avant l'incorporation la pratique de certains exercices ne reculte pas seulement du besoin de faciliter l'instructions militaire, mais encore l'incorporer du contrigents sains, vigoureux, resistente a la fatigue accroit mortalite generales de l'armee". Raporunda gösteriyor ki Fransada askerliğe hazırlanmada takip edilen gaye gençlerin bedeni ihzaratıyla, ruhi tekamülüdür. Mektepler haricinde vücuda getirilmiş olan bu teşkilata Fransa Harbiye ve Bahriye nezareti azami yardımda bulundurmaktadır. Zabitan bu gençlere kendi poligonlarında tatil günlerinde endahat öğretiyorlar. 1913 senesi zarfında Harbiye Nezaretinin piyade ve topçu endahat için gençlere tahsis ettiği para 2.538.800 frank-

tır. Bundan maada fransa dahilindeki endakt ve yüzme cemiyetlerinde ayrıca 300.000 fi-rank tahsisat vermiştir. Tetkik seyahati raporunda İngilterede kolejlerde öğleden sonraki zamanın askeri talimlere tahsisi ihtimalinden bahsediliyor. Maarif Vekaleti on iki sene evvel bizi oraya göndermişti. Orada General Baden Pavel ile görüştük. Londra'da bir çok mektepleri ziyaret ettik. Muharebeden sonra böyle bir karar itihaz edilmiş biliyoruz. Fakat harb-i umumiden evvel İngiliz kolejlerinin programlarında büyük bir serbesti göze çarpmakta idi. Fakat bu serbesti tedrisatın şekil ve nevinde tehalüf etmekle beraber, esasa taalluk eden İngiliz edebiyatı, coğrafya, tarih, riyaziyyat, fünun, resim, el işleri ve terbiye-i bedeniyye derslerinin mecburiyetini ihlal etmiyordu. Bizim ziyaret ettiğimiz bir iki kolejde ihtiyari bir mahiyette bile askeri tedrisat ta gösterilmektedir fakat bütün öğleden sonraki zamanın sivil mekteplerde askeri talimlere tahsisini pek mülayim bulmuyoruz. Askerliğin pek ziyade terakki ettiği ve bilhassa edebiyat-ı askeriyyenin revaç bulduğu Belçikada "askerliğe hazırlanma" meselesine pek ziyade ehemmiyet verildiği malumdur. Belçika terbiye-i bedeniyye hususunda dahi İsveç'ten sonra dünyanın en müterakki bir milleti olduğu için bize pek iyi bir örnek olabilir. Harb-i Umumiden evvel Brükselde her ay intişar eden musavver hayat-ı askeriye risalesinde binbaşı Fastrane imzasıyla intişar eden bir makale-yi ehemmiyetine binaen aynen tercüme ediyorum.

"Askerliğe Hazırlanma Dernekleri"

Bu dernekler gençleri terbiye-i bedeniye ve ahlakiyye noktai nazarından hizmet-i askeriyyeye hazırlayacak ve ancak bu suretle orduya becerikli kavi, vazifesini müdrik adamlar yetiştirecektir. Matlub ve müstelzim olan gayesi hiç kimsenin tecavüz etmemesi için "asker" kelimesini bu derneklerin isminden hades edelim. Onlara da sadece terbiye-i bedeniye veya terbiye-i bedeniyye ve ahlakiyye dernekleri diyelim. Hatta gayesini daha iyi taayyün etmek istersek, oraya hazırlanma tabirini kullanalım. Hayli zamandan beri efrad-ı memleketin terbiye-i bedeniye ve askerliğe meyl ve rağbeti artmakta olduğunu görüyoruz. Hissiyat-ı vatanperveranenin galeyani bilcümle vatandaşlara ait bir vazifinin ifasına hazırlanmak arzusu irae eden bu harekete mehnun oluyoruz. Çünkü gayemiz memleketi müdafaadır. Fakat acaba bu dernekler bir çok senedir devam eden avaze-i intizarı işitiyorlar mı? Hayat-ı askeriye mecmuasına ictinab etmiş olduğu kesred etmesi kendilerini kurtarabiliyorlar mı? İyi bilmeli ki hayır. Bizim dernekle mecburlar. Bir çok dernekler bizim pek basit olan arzumuzu tabii fikren, beden salim, kavi, çevik, mütayakkız gençler istediğimizi anlamadılar. Hangi evsafın inkışafı lazım geldiğini kendi kendimizden sormuştük. Bu evsaf fikr-i teşebbüs, nüfuz-u nazar, ehemmiyet-i karar, kudret, tahammül ve seciyenin kuvvetlendirilmesinden ibaret idi. Şimdiye kadar derneklerde ne iş görüldü? Bizce yaptıkları şey askerlik oyunundan ibaret yani efrad-ı askeriyyenin talimlerini kuru kuruya taklit". Brüksel'de inikad eden beynelmilel terbiye-i bedeniye ve spor konferansında Almanyalı General fon asburgun riyaset ettiği bir içtimada profesör van Ahgen askerliğe hazırlanma beyanat-ı atide bulunmuştur. "L'analogie des moyens employis dans la gymnastique serlaine pour atteindre le but general de l'education et des moyens en usage dans l'armee pour former de bous soldats du defenseurs-utilisables fournit la freuve que la qymnastique serlaine continuee dans les socieles est la seule preparation efficace au service militaire dans les deux cas le but est le meme: rendre l'eleve le jeune conscient de sa force, de ses attitudes, de façon qu'il devienne petit un independant, pensant voulant, et aquisant par lui meme. L'utilisabilite du soldat s'obtient uniquement par des moyens anti-ficiels: elle est determinee par le developpement intellectuel, les qualites morale et phisique." Bütün maruzatımla askerliğe ait yine kışlaya inhisarını kastediyorum. Bir zamanlar Avrupada mekteplerde rejman kolerler teşkil edilmiş ve az zaman sonra lağvına mecburiyet hasil olmuştu. Sivil mektepler vatana alim yetiştirmekle mükelleftirler. Adamdan sonra her şey yapılabilir. Cumhuriyet hükümeti bu nokta-i mühimmi düşündüğü için malumat-ı nazariyesi mükemmel muallimler yetiştirmek üzere bir terbiye-i bedeniye mektebi açmağa karar verdi. Hiç şüphe yokki terbiye-i bedeniye dersleri saatleri de tezyid edilecektir. Terbiye-i bedeniyye muallimlerinin istikbali temin edilince bu dersin muallimliğine güzidelere heves edecektir. Bedenle fikir arasında hakiki bir muvazene tesisi temin edilecektir. Bir tarafta bu mesai-i bedeniyye kesb-i silah ederek diğer taraftan ordunun poligonlarında on

yedi yaşından büyük gençlere endakt edebilmek fırsatları temin edilirse gaye elde edilmiş olur zannındayım. 28-Teşrin-i evvel 341

Rapordan da anlaşılacağı gibi Selim Sırrı, gençlik dernekleri ile ilgili Avrupa'daki uygulamaların Genelkurmayın yazısında belirttiği gibi olmadığını örneklerle kanıtlamaya çalışmıştır. Bu ülkelerde askerliğe hazırlığın yoğun askeri eğitim ağırlıklı programlarla değil, sadece ahlaki hazırlık düzeyinde tutulduğunu ülkemizde de böyle bir yaklaşımla sorunun çözülebileceğini savunan Selim Sırrı, sivil okulların bilimle uğraşmalarının daha doğru bir yol olacağını özellikle belirtmişti. Ayrıca, on yedi yaşından yukarı gençlere askeri poligonlarda atış yapma imkanı sağlanması halinde amaca ulaşılmış olacağı değerlendirmesinde bulundu. Selim Sırrı'nın bu raporu üzerine Maarif Vekaleti Hükümete gönderdiği görüş yazısında, "askerliğe ait bilgilerin kışlaya inhisarı"nın daha uygun olacağını fakat bu önemli konunun ilgili kurumlarca oluşturulacak bir komisyona havalesini önerdi.

İzleyen yıllarda Genç Dernekleri kurulması için Genelkurmayın çabaları sürdüyse de sonuç alınamadı. Bu girişimin başarısızlığının başlıca nedeni Selim Sırrı'nın değerlendirmeleri ile yeni kurulan devletin, yeni hükümetin amaçlarının uygunluğuydu. Çünkü yeni devletin kurucusu Mustafa Kemal (Atatürk) daha 1923 yılında devlet teşkilatının alacağı yeni biçimden söz ederken "yeni devletimizin, yeni hükümetimizin bütün esasları, bütün programları iktisat programlarından çıkmalıdır." demişti. İttihatçıların Almanlardan esinlenen gençlik politikalarının da bir anlamda yanlışlığını ortaya koyan bu yaklaşım bugün de geçerliliğini sürdürmektedir.